

Οι ελληνόφωνοι -και ελληνόψυχοι- της Κάτω Ιταλίας

«*Kalos irtate*» γράφουν οι πινακίδες των ελληνόφωνων χωριών του Σαλέντο, ενώ ο ενθουσιασμός των κατοίκων είναι εντυπωσιακός όταν ακούνε να μιλούν Ελληνικά

Η τοπική διάλεκτος Γκρίκο που μιλούν στα ελληνόφωνα χωριά της Κάτω Ιταλίας, έχει τις ρίζες της στην αρχαιότητα και ως τέτοια έχει πολλές ομοιότητες με την Κυπριακή. Κάποτε εθεωρείτο ντροπή να τη μιλούν. Σήμερα τη μιλάνε ακόμα και νέοι. Εκεί που πάγιαινε να χαθεί, δημιουργήθηκαν ελπίδες για τη διάσωσή της.

ΤΟΥ ΚΟΡΝΗΛΙΟΥ ΧΑΤΖΗΚΩΣΤΑ

«Ε μείς τρώμε αππάρι», είπε σε άπταιστα Ελληνικά στον Πέτρο ο νεαρός Ματία, που καθόταν στην παρέα μας. «Οι άπαρον, είπε στη Κυπριακά ο Πέτρος, βλέποντας πως το φαγητό που τρώγαμε ήταν κρέας και καθόλου δεν έμοιαζε με καπτάρι, δύνατον νόμισε ότι εννοούσε με Ματία. Και όμως, εκείνοι που βρισκόταν στο τραπέζι και έτρωγαν οι ελληνόφωνοι του Σαλέντο της Κάτω Ιταλίας, ήταν όντες «άπαρος». Άλογο, δηλαδή, το οποίο στην Ιταλία είναι εδώδιμο. Στη γλώσσα των Γκρίκο το άλογο λέγεται αμπάρι, κάτι που μοιάζει πολύ με το

ΣΥΓΚΙΝΗΣΗ
Στον Ακάθιστο Ύμνο, που έψαλλε κυπριακή χωραδία ιεροψαλτών, κάποιοι προσεύχονταν γονυκλίνεις

δικό μας «άπαρο». Και η μια και η άλλη τοπική ονομασία του αλόγου, προέρχεται από το αρχαίο ιππάριον. Και αυτή, βέβαια, δεν ήταν η μόνη λέξη που βρήκαμε να μοιάζει με τη διάλεκτο των Γκρίκων των Ελληνόφωνων, και η πολλοί ελληνόψυχων- κατοίκων του Σαλέντο της Κάτω Ιταλίας.

Στα ελληνόφωνα χωριά

Στα ελληνόφωνα χωριά της Κάτω Ιταλίας βρέθηκαμε με την αντιπροσωπία της κοινότητας Φιλιάς και του Θ.Ο.Ι. και των εκδηλώσεων Candi Di Passione, που περιλάμβαναν παραδοσιακά τραγούδια της Ανάστασης και των Παθών του Κυρίου. Ήταν παραμόνες της Μεγάλης Εβδομάδας και οι εκδηλώσεις, που έγιναν σε τέσσερα ελληνόφωνα χωριά, πραγματοποιήθηκαν μέσα στους μεγαλοπρεπείς, διακοσμημένους σε ρυθμούς μπάρος καθολικούς γανούς, συνήθως μετά τον εσπερινό.

Ο Ακάθιστος Ύμνος

Η καθηγήτρια νεοληγικής λογοτεχνίας του Πανεπιστημίου του Λέσβου, Ιζαμπέλα Μπερ-

■ Οι κάτοικοι των ελληνόφωνων χωριών του Σαλέντο χαίρονται ιδιαίτερα όταν συναντήσουν κάποιους που μιλούν Ελληνικά. Αριστερά, ο Πέτρος Σολωμός, ο οποίος πρωτοστάτης από την επίσκεψη αντιπροσωπίας της ΦΙΔ, στην Κάτω Ιταλία.

«*Kalos irtate*»

ΤΑ ΕΛΛΗΝΟΦΩΝΑ χωριά του Σαλέντο είναι οι ίδιες τα οποία εννέα και μπαινοντας σε κάθε χωριό, ο επισκέπτης καλωσορίζεται με μιαν επιγραφή που λέει «*Kalos irtate*». Ένας καιρός που αγγίζει την ψυχή του κάθε Έλληνα επισκέπτη της περιοχής. Η περιοχή του Σαλέντο βρίσκεται καμπιά στο «τακούνι» του χάρτη της Ιταλίας. Είναι πεδινή και πιο φυσιογνωμία των χωριών δεν διαφέρει συστακτικά από την ελληνική υπαίθριο. Οι αγροί περιποιημένοι και σε κάθε έναν από αυτούς βρίσκεται ένα πέτρινο κατάλυμα, το οποίο χρησιμεύει ως αποθήκη, αλλά και ως ανάπτυξη των γεωργιών. Οι άνθρωποι ανοικτόκαρδοι, οι μιλητικοί και ευχάριστοι, όπως και πιο φύση. Ο πλούς στο χωριό Καλημέρα έχει την τιμποτική του, αφού σ' αυτόν δόθηκε το όνομα μιας πλατείας. Ο πλούς, άλλωστε, είναι αυτός που τους χαίρει την όμορφη φύση και την καλή διάθεση, την ανοιχτόσυνη της ψυχής τους.

■ Εινόφωνοι του Σαλέντο απαγέλλουν τραγούδια στη διάλεκτό τους.

Τα Γκρίκο και η Ε.Ε.

ΠΑ ΤΗ διατήρηση της διαλέκτου επιδεινύεται ενδιαφέροντας και η Ευρωπαϊκή Ένωση. Είναι, επίσης, ενθαρρυντικό το γεγονός ότι νέοι άνθρωποι μιλούν σήμερα την τοπική διάλεκτο, μαθαίνοντας παραλληλα και νέα Ελληνικά. «Την Ελλάδα την έχω στην καρδιά μου» μας είπε χαρακτηριστικά ο Κόσμος, γι' αυτό και παρακολούθει μαθήματα Ελληνικών και τα μιλά σε ικανοποιητικό βαθμό.

Ο Τζιώρτζιο Βιτοέτζο Φιλιέρη, νεαρός κι αυτός, επιδεικνύει ζωηρό ενδιαφέρον για τη διατήρηση της τοπικής διάλεκτου Γκρίκο. Έχει ασχοληθεί, μάλιστα, επιστημόνας με τη διάλεκτο και έχει εκπονήσει μία ενδιαφέρουσα μελέτη - μεθόδο εκμάθησής της. Στο βιβλίο του με τίτλο «Πώ πιλί το Στίκο» περιλαμβάνεται ένα πλούσιο λεξιλόγιο της τοπικής διάλεκτου, μεσά από το οποίο έχουμε εντοπίσει πολλές λέξεις, κατάλοιπα των αρχαίων Ελληνικών, πολλές από τις οποίες μοίραζουν με τη Κυπριακά:

Όρνιτα = όρνιθα, κοτά, βότσα = πότσα, μπουκάλα, δρόνων = ιδρόνω, αννωρίζω - αγνωρίζω = γνωρίζω, αναγνωρίζω, ταράσσω = αναχρό, πόρον = πορνόν, πρώι, λιτάρι = λιθάρι, πέτρα.

■ Μια εικόνα της Παναγίας, δύρα ως τον κοινότηρο Φίλιας Ανδρέα Μιχαήλ στην εκκλησία του Αγίου Νικολάου του Λέσβου. Την εικόνα παραλαμβάνει η Καμέλα Μπερναράτη, η ψυχή των Ελλήνων της Κάτω Ιταλίας.

■ Η βυζαντινή χωραδία ιεροψαλτών «καύνης του Κουκουζέλης» ψάλλει εικονιστικούς ύμνους σε καθολικό λαζαρέτο.

Η ελληνική κοινότητα

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ κοινότητα της επαρχίας του Λέσβου, όπως μας ανέφει στο πρόδροσης της Γλάντινγκ ιαβίλης, βρίσκεται κοντά στα ελληνόφωνα χωριά του Σαλέντο. Αναφέροκες στο Κριστό μμα και κούστετα για την ντεβούστη.

Με αυτούς τους στίχους αρχίζει ένα πανάρχειο τραγούδι, η «Πασιούντα του Κριστού», δηλικάς ίσων περίπου χρόνων, όπως λένε οι Γκρίκοι, και το οποίο λεγόταν από σπίτι σε σπίτι. Εις ανταπόδοση για το τραγούδι, δίνονταν αργά για τηριά, όπως ακριβώς γινόταν και στην Κόπρο με το τραγούδι της Ανάστασης της Λαζάρου.

αυτοί να έχουν βαθιά ελληνική παράδοση, η οποία χρονολογείται από την αρχαιότητα, τον καιρό των αποικισμού των Ελλήνων στην Κάτω Ιταλία, μπορεί να ήταν ορθόδοξοι επίσημες που καταβάλλεται το ειρηνικό κράτος για την εκμά πον των Ελληνικών και στις ισοκοινές οι οποίες υπάρχουν μπορεί οι ελληνικοί που αποτέλλεται το ελληνικό

δημόσιο, πρέπει να είναι ιδιαίτερα προσεκτική. Η ελληνική κοινότητα, είπε ο κ. Νταβίλης, βρίσκεται σε συνεχή δράση, εδώ στην Κάτω Ιταλία, και προσπαθεί μέσω των γνωριμιών της τόσο στην Ιταλία όσο και στον ευρύτερο Ελληνισμό, να πρωθήσει τα διάφορα εθνικά θέματα, όπως και το Κυπριακό στη φίλη χώρα Ιταλία.

■ Ο επίσκοπος του Μπρίντι Ρόκι Μπελούτσι παραλαμβάνει από τους εκπροσώπους της κοινόπτερα Φίλιας Βιβλίου με τις κατεχόμενες κατεστραμμένες εικόνες μας και έναν άρτο από το Φιλόποιντε ιερέα πατέρα Στέφανο Χρυσάνθου.

■ Ο Μιχάλης Τερρίκης μπροστά από τον ιερό καθολικού ναού τραγουδά κυπριακά παραδοσιακά τραγούδια της Ανάστασης και των Πάθων.

■ Τραγούδια στη διάλεκτο των Γκρίκων από τους ελληνόφωνους του Σαλέντο.

Γκρικάνοι στον πόλεμο του '40

Στη διάρκεια του ελληνοϊταλικού πολέμου το 1940, οι γκρικάνοι στρατιώτες στρατολογήθηκαν και αιτούστηκαν στο στρατό του Μουσολίνι.

«Ο παπούς μου πήγε στον πόλεμο στην Ελλάδα, επειδή διατάχθηκε από το στρατό», μας είπε ο νεαρός Ματία, ένας νεαρός που μιλά απαίστως την Ελληνική και γνωρίζει καλά τα γκρικάνικα. Εκεί διαπίστωσε ότι τα γκρικάνικα αποτελούσαν πάρα πολύ αργότες, θεωρούνταν περίπου αστεριά στην Ελλάδα, έστω και αν δεν είναι όλοι που μιλούν προφέρουν.

Μπορεί εννιά χωριά του Σαλέντο να λέγονται ελληνόφωνα - παλαιότερα ήταν επίσημες πολιτικά διάλεκτοι πολύ καλά-, μας είπε ο Αντώνιο, ένας εβδομηνάρης περίπολος στην Αντώνιο, ένας παραδοσιακός της επιστρέψαντας στην Ελλάδα. Είναι δυσκολό να επιστρέψεις στην Ελλάδα, ενώ παράλληλα γίνονται και μαθηματά νέων Ελληνικών.

■ Το χωριό Καλημέρα, ένα από τα ενέα ελληνόφωνα χωριά του Σαλέντο, ή Γκρέτσιο Σαλεντίνα. «*Kalos irtate*» είναι το καλωδόρισμα στις πινακίδες των περισσότερων χωριών.

■ Το χωριό Καλημέρα, ένα από τα ενέα ελληνόφωνα χωριά του Σαλέντο, ή Γκρέτσιο Σαλεντίνα. «*Kalos irtate*» είναι το καλωδόρισμα στις πινακίδ